

DIVI AM

BROSII MEDIOLANENSIS EPISCO-

pi commentarij in epistolam beati Pauli ad Co-
rinthios secundam.

PRAEFATIO.

Secundam epistolam **A**postolus scribit **C**orinthijs, cuius hæc principalis est causa, quoniam in prima pro quorundam peccatis doctores eorū præcipue corripuerat, & multum fuerant contristati. **N**unc eos confortatur, suum eis proponens exemplum, & docens non debere ægreferre quod pro aliorum sunt salute correpti, cum ipse pro aliena salute periculis quæ die & morti subiaceat.

CAPVT I.

P**A**VLVS **A**postolus Iesu **C**hristi.) **Q**uæritur cur in omnibus epistolis contra usum epistolarum primo suum nomen ponat, & eorum ad quos literæ destinantur. Sed hoc autoritas apostolici ordinis, quia minoribus scribit, sicut etiam & iudices seculi solent ad eos quos regunt scripta dirigere. ¶ **P**er uoluntatem dei.) **D**eï non hominum uoluntate, simul ut ostendat non sine patris uoluntate se missum à **C**hristo. ¶ **E**t **T**imotheus frater ecclesie dei quæ est **C**orinthi.) **N**on dixit **P**aulus & **T**imotheus, qui nõ ambo apostoli. **A**d **P**hilippenses uero ubi non erat tanta autoritas, serui ambo ponuntur. ¶ **C**um sanctis omnibus.) **H**ic sancti possunt accipi sacerdotes, qui in prima ponuntur, dominum inuocantes, & ad **P**hilippenses, cum episcopis & diaconis. **I**deo autem post ea nominantur, ne parum intelligentes eos præmissos esse putaret, cum iam sint in ecclesia comprehensi. ¶ **Q**ui sunt in uniuersa **A**chaia.) **C**uius est **M**e
tropolis

COMMENT. D. AMBRO.

Corinthus. ¶ **Gratia uobis & pax à deo. Bñdī**
stus deus & pater. Pater misericordiarum, quia ex ipso
est omnis misericordia. ¶ **Et deus totius cōsolationis.**
Id est perfectæ consolationis quia non est minus tribu-
latione solatium. ¶ **Qui consolatur nos in pressura no-**
stra. Non in aliquibus, sed in omnibus. ¶ **Vt possimus**
& ipsi consolari eos qui sunt in omni angustia p exhor-
tionem qua exhortamur & ipsi à deo. Propterea libe-
ramur ut & nos & alios consolari & de tristitia libera-
re possimus. Aut ita formam nobis dat alios cōsolandi,
ut per exhortationem qua ipsi à deo consolamur, agno-
scamus quod deus timentium se neminem derelinquat,
& multo magis in futuro remuneret quos etiam in pre-
senti non deserit. ¶ **Quoniam sicut abundant passiones**
Christi in nobis: Id est, pro nomine Christi. ¶ **Ita & per**
Christum abundat etiam consolatio nostra. ¶ **Vt & Pe-**
trus est de carcere liberatus, & ipse Paulus uisione domi-
ni & uoce confirmatus in templo. ¶ **Siue autem angu-**
stiam patimur p uestra exhortatione & salute. Quia
uos ad salutem exhortamur, siue ut uobis exemplum to-
leratiæ præbeamus. Nam manifestum est, quia pro quo
patimur, ipse nobis adest consolans nos per liberationē,
eripiens nos de pressura interuentu maiestatis suæ. ¶ **Si-**
ue autem pressuram patimur p uestra exhortatione &
salute, siue exhortationem consequimur p uestra exhor-
tatione, quæ operat per patientiam earundem passiuū
quas & nos ipsi patimur. Et spes nostra certa est pro uo-
bis, quia scimus quod si socij estis passionum: sic & conso-
lationis eritis. Generaliter loquitur, ut quia causa cre-
dentium persecutiones patiebantur, à p̄sidis subiecti in
iurijs & cædibus, sic iterum auxilio dei liberabantur ad
consolationē credentium, ne scandalum passi à fide exci-
derent, quia iniuriæ apostolorum tentationes erant cre-
dentium, sicut scriptum est in p̄pheta zacharia: Percutiā
pastorē & dispergētur omnes oues gregis. Quamuis fu-
tura credant fideles, tamen inter ipsa primordia pressu-
ræ nouellis faciunt scandalum. Putāt enim inanem esse
p̄missionem,

promissionem, si ui oppressum uiderint prædicantem. Sed si iam firmus est credens, compatitur cum suo magistro fides de spe futura, ut simul consoletur cum quo & compatitur.

NON enim uolumus uos ignorare fratres de pressura nostra, quæ facta est in Asia, quia supra modum grauati sumus supra uires, ita ut desperare mus nos etiam uiuere. Ideo passionibus pressuræ indicat propè usque ad mortem illatas, ut ostendat quæ mala salutis illorum causa patiebantur, ut non grauius ferret si corripentur, errores illorum ab his qui hæc tam aspera tolerabant, pro illis. Quis enim medicorum non arguat susceptum sum negligentius se tractantem, ne cura medicinæ eius sine effectu remaneat? ¶ Sed ipsi in nobis responsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitatur mortuos. Tantam insolentiam iniquitatis significat insurrexisse contra fidei prædicatores ut mortem ante oculos haberent. Denique erepti de ipsa pressura, resuscitatores se dicunt. Sic enim afflicti fuerant ut desperarent de præsentis uitæ. Sed quia deus præsidia sua non negat in necessitate positus, maxime suis, eripuit illos desperantes de semetipsis, fidentes autem de deo. Nimia enim pressura deficere se profitebantur, nisi adesset deus. ¶ Qui de tantis mortibus liberauit nos, in quo speramus, quia & liberauit accedente pro nobis etiam uestra oratione, ut in multorum facie donum quod in nos collatum est pro multis in gratiarum actione celebretur, pro nobis. Hoc dicit, quia gratia dei multorum causa consolata est Apostolus, id est, omnium credentium quorum causa & pressuræ eis ingerebantur, ac per hoc quia omnium causa est, cuncti deo gratias referant cum cessat tentatio, aut cum oritur simul obsecrent. ¶ Gloria enim nostra hæc est, testimonium conscientiarum nostrarum. Hoc dicit, quia de conscientia sua præsumebant, quia pura erat ab omni simulariione, quam ob rem de dei auxilijs non diffidebant. ¶ Quia in simplicitate & sinceritate, non in sapientia carnali

carnali, sed in gratia dei cōuersati sumus in hoc mundo, abundantius autem apud uos.) Hæc est gloria conscientie quam dixit. simplicitas & synceritas. Et quia hæc de dei doctrina sunt, adiecit, nõ in sapientia carnali sed in gratia dei, ut ostenderet non humanæ sapientie sed Euangelicæ prædicationi, liberam se conscientiam exhibuisse præterita refricat. ¶ Hoc enim significat quod in prima Epistola arguit fucatam prædicationem iuxta humanum sensum aptatam. Cuius prædicatores duplici genere in sapientia carnali accusat, & quia iuxta mundi sensum prædicabant ne facile offenderent homines, & quæstus causa hoc agebant, proprijs lucris carnalibus studentes. Vnde **APOSTOLVS** nuquam à Corinthijs sumptus uoluit accipere, ne his occasionem daret, eo quod similis esset in hac re. ¶ Hinc est quod dicit, abundantius apud uos simpliciter conuersati, quia cum ab alijs accepit ab his noluit, ne arguendi eos autoritatem amitteret.

NON enim alia scripsimus uobis quam quæ legistis uel cognoscistis.) Haec se dicit scribere quæ nõ solum literis cernerent sed & operibus eius manifesta haberent, ut probaret ea quæ loquit gestis se implere, quibus uniuscuiusque mens & propositum discitur. ¶ Spero autem autem quod usque ad finem cognoscetis sicut & cognouistis nos ex parte, quia gloria uestra sumus, sicut & uos nostra in die domini Iesu Christi. Proficere illos sperat, ex eo quod iam cœperat meliores effici, cognito affectu circa se Apostoli, & gloriabantur in eo uelut filij in patre charissimo. Vnde & Apostolus gloriam suam uideri testatur in filios obaudientes, & tunc deberi uideri quãdo prodest, id est, in die iudicij dei. Hoc dicens per seuerandam monet. ¶ Et hac fiducia uoluerã prius uenire ad uos, ut secundã gratiam haberetis & per uos transirem in Macedoniam & iterum à Macedonia uenire ad uos, & à uobis deduci in Iudæam.) Hac fiducia emendata uita illorum. Vã enim & desiderare illos se significat

significat, quos ante indignum erat uidere. **Plenam** ergo gratiam habuissent de aduentu eis quia imago est epistola, praesentia autem ueritas. **Non** est itaque ociosum, quia uoluerat ire, & non ire. **Intelligi** enim uult esse aliquos inter eos quorum causa uoluntatem suam non impleuit, ut adhibita opera purificarent. ¶ **Hoc** ergo cogitans nunquid leuitate usus sum, aut quae cogito secundum carnem cogito, ut sit apud me est est, non non. Quonia dixit uolueram uenire ad uos & non ire, idcirco nunquid leuitate usus sum, inquit, quia uidetur qui dicit aliquid & non facit, leuitate uti. **Ideo** ne forte istud de Apostolo arbitraretur, hoc purgat, quia non istud leuiter sed cum consilio fecit, ut non impleret quod disposuerat. **Aut** nunquid quae cogito, inquit, secundum carnem cogito? **Qui** enim secundum carnem cogitat, tunc non implet quae disponit, quando aut personis amplioribus defert, aut certe lucris aut apparatus uincit, quod **Apostolus** semper spreuit. **Spiritalis** autem tunc dispositum non implet, quoniam prouidentius aliquid pro salute anime meditat. **Sicut** & **Apostolus** ideo non impleuit quod uoluerat, hoc ipsum meliores efficere sciens ideo distulisse eum, quia quidam adhuc inter eos non se purificauerant a peccatis. **Ut** sit, inquit, apud me est est, non non. **Hoc** significat, quia non aliud egit quam scit agendum, quia utilitas anteponenda est uoluntati. **Hic** sensus spiritualis est: **Carnalis** autem sensus sic mutatur, ut anteponat uoluntatem utilitati. ¶ **Fidelis** autem deus, quia sermo noster non est, est & non. ¶ **Hoc** est, quod dicit & ad Galatas: **Si** quae destruxi haec eadem aedifico, prauaricatore me constituo. **Ideo** ergo fidelem in se dicit dei praedicationem. **Nam** hoc faciunt adulatores: **Frequenter** enim ne homines offendant, quae uera sunt praetermittunt. ¶ **Dei** enim filius **Iesus** **Christus** qui in uobis est, qui per nos praedicatus est, per me & **Syluanum** & **Timotheum**, non fuit est & non, sed est in illo fuit. ¶ **Quantum** ad idoneos praedicatores pertinet hoc debet esse ut sit apud illos est est, non non, ut non aliud faciant quam sciunt utile. **Quia** enim frequenter aliud uolumus quam est utile, ne **uoluntas**

Gal. 2.

uoluntas uincat utilitatem, ideo Apostolus uoluntari
suae utilitatem praeponit ne iret ad illos. In Christo enim
Iesu non fuit est & non, sed est in illo fuit, quia nunquam
aliud uoluit quam est utile. Semp enim uoluntas eius cum
utilitate est, nec immutatus est ut faceret inuitus, sicut ho
mo quod est utile, aut ut ambigeret de aliquibus & mu
taret uoluntatem. ¶ Quotquot enim promissiones dei
sunt, in illo est, & in illo amen deo ad gloriam per nos.)
Manifestum est quia semp in deo ueritas est, hoc est, ame,
manifestata per Christum, post per apostolos praedicata
ad gloriam dei, signorum uirtutibus testimonium per
hibentibus uera esse quae promisit deus per Christum do
minum nostrum. Gloria enim dei est cum ab illo omnia,
& per illum & in illo esse discuntur. ¶ Qui autem confir
mat nos uobiscum, Christus dominus, & qui unxit nos
deus, qui & signauit nos, & dedit pignus spiritum in cor
dibus nostris.) Christum dicit confirmare gentes in fide
promissa Iudaeis, quia ipse est qui fecit utraque unum, id
est, circumcisionem & praeputium in uno nouo homine
faciens pacem. Dominus ergo confirmat, & deus qui un
xit nos, id est, qui dedit regiam honorificetiam, sicut di
cit Petrus Apostolus: Quia sumus, inquit, genus regale
per unxionem spiritalem, cuius typus fuit in regibus Iu
daeorum. Qui & signauit nos dando spiritum suum nobis
pignus, ut non ambigamus de promissis eius. Si enim ad
huc mortalibus spiritum suum credidit, dubium non est,
quia iam immortalibus addat gloriam: Vnum tamen opus
dicit patris & filii, quia & Christum dicit confirmare & deum.
Quem enim confirmat filius, confirmat & pater, & cum
dat spiritum pater, dat & filius, quia utriusque est spiritus
sanctus, sicut dicit ad Romanos: Si quis autem spiritum
Christi non habet, hic non est eius. ¶ Quoniam ergo de
perfectiōne hominis locutus est, trinitatis hoc loco fecit
mentionem: omnis enim summa pfectionis, in trinitate
consistit.

Ergo uero testem deum inuoco super animam meam,
quod parcens uobis non ueni Corinthum.) Nunc
manifestat

1. Petri. 2.

Rom. 8.

T manifestat